

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

13. prosince 2007*

Ve věci C-463/06,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Bundesgerichtshof (Německo) ze dne 26. září 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 20. listopadu 2006, v řízení

FBTO Schadeverzekeringen NV

proti

Jacku Odenbreitovi,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, J. Makarczyk, P. Küris, J.-C. Bonichot a C. Toader (zpravodajkyně), soudci,

* Jednací jazyk: němčina.

generální advokátka: V. Trstenjak,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Jacka Odenbreita N. Meier-van Laak, Rechtsanwältin,
- za německou vládu A. Dittrichem a M. Lummou, jako zmocněnci,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s W. Ferrantem, avvocato dello Stato,
- za polskou vládu E. Ośnieckou-Tameckou, jako zmocněnkyní,
- za Komisi Evropských společenství W. Bogensbergerem a A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 9 odst. 1 písm. b) a čl. 11 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

- 2 Žádost byla předložena v rámci právního sporu mezi Jackem Odenbreitem, který má bydliště v Německu a stal se obětí silniční dopravní nehody, k níž došlo v Nizozemsku, a pojišťovnou osoby, která tuto nehodu zavinila, společností s ručením omezeným FTBO Schadeverzekeringen NV (dále jen „FBTO“) se sídlem v Nizozemsku.

Právní rámec

Nařízení č. 44/2001

- 3 Třináctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001 zní: „[p]okud [co] se týče pojištění, [...], měla by být slabší strana chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější než obecná pravidla“.

4 Pravidla příslušnosti ve věcech pojištění jsou stanovena v oddílu 3 kapitoly II nařízení č. 44/2001, který obsahuje články 8 až 14 tohoto nařízení.

5 Článek 9 odst. 1 písm. a) a b) zmíněného nařízení stanoví:

„1. Pojistitel, který má bydliště na území některého členského státu, může být žalován:

a) u soudů členského státu, v němž má bydliště, nebo

b) v jiném členském státě v případě žaloby podané pojistníkem, pojištěným nebo oprávněnou osobou u soudu místa bydliště žalobce [...]“

6 Článek 11 téhož nařízení stanoví:

„1. Ve věcech pojištění odpovědnosti může být pojistitel žalován i u soudu, u něhož je podána žaloba poškozeného proti pojištěnému, pokud je to přípustné podle práva tohoto soudu.

2. Na žalobu, kterou poškozený podává přímo proti pojistiteli, se použijí články 8, 9 a 10, je-li taková přímá žaloba přípustná.

3. Stanoví-li právo, které je pro takovou přímou žalobu rozhodné, že se pojistník nebo pojištěný mohou k žalobě připojit, je též soud příslušný i pro tyto osoby.“

Směrnice 2000/26/ES

- 7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/26/ES ze dne 16. května 2000 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občansko-právní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a o změně směrnic Rady 73/239/EHS a 88/357/EHS (Úř. věst. L 181, s. 65; Zvl. vyd. 06/03, s. 332), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005 (Úř. věst. L 149, s. 14, dále jen „směrnice 2000/26“), stanoví ve svém článku 3 nadepsaném „Přímý nárok“:

„Každý členský stát zajistí, aby poškození zmínění v článku 1 v důsledku nehody vozidel ve smyslu tohoto ustanovení měli přímý nárok vůči pojišťovně pojišťující osobu, která odpovídá za škodu, pro případ občansko-právní odpovědnosti.“

- 8 Krom toho bod odůvodnění 16a směrnice 2000/26 zní:

„Podle čl. 11 odst. 2 ve spojení s čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení [...] č. 44/2001 [...] mohou poškozené strany zahájit soudní řízení proti poskytovateli pojištění občansko-právní odpovědnosti v členském státě, v němž mají bydliště.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 9 Dne 28. prosince 2003 byl J. Odenbreit účastníkem silniční dopravní nehody s pojištěncem FBTO. Jakožto poškozený podal J. Odenbreit podle čl. 11 odst. 2 a čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 přímou žalobu proti pojistiteli u Amtsgericht Aachen, jež je soudem jeho místa bydliště.

- 10 Rozsudkem ze dne 27. dubna 2005 zmíněný soud tuto žalobu odmítl jako nepřipustnou z důvodu nedostatku příslušnosti německých soudů rozhodovat v dané věci. Jack Odenbreit se proti tomuto rozsudku odvolal k Oberlandesgericht Köln. Mezitímním rozsudkem ze dne 12. září 2005 uznal odvolací soud příslušnost německých soudů k rozhodování o žalobě na určení odpovědnosti na základě týchž ustanovení nařízení č. 44/2001.

- 11 FBTO podala u Bundesgerichtshof žádost o „Revision“ tohoto mezitímního rozsudku.

- 12 Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, je výklad čl. 11 odst. 2 a čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 o soudní příslušnosti ohledně přímých žalob podaných poškozeným proti pojistiteli v německé právní nauce předmětem sporů.

- 13 Podle převažujícího názoru tyto přímé žaloby nespádají do oblasti pojištění ve smyslu článku 8 a následujících nařízení č. 44/2001, neboť přímý nárok poškozeného je v německém mezinárodním právu soukromém považován za nárok vyplývající

z delikt ní odpov ědnosti, a nikoli z pojistné smlouvy. Podle tohoto výkladu zahrnuje ěl. 9 odst. 1 písm. b) uvedeného nař ízení pouze věci pojiř t ění v už ř ím smyslu a pojem „oprávn ěná osoba“ použit ý v uvedeném ustanovení nezahrnuje poř kzeného. Poř kzený se nemů že stát jedním z hlavních účastník ů řízení podle ěl. 11 odst. 2 uvedeného nař ízení. Proti tomuto mín ění právní vědy se staví názor, podle něj ž je na základ ě odkazu na ělánek 9 nař ízení ě. 44/2001 obsaženého v ěl. 11 odst. 2 téhož nař ízení soudem příslušným pro rozhodování o př ímých žalobách poř kzeného proti pojistiteli odpov ědnosti soud místa bydliř t ě poř kzeného.

14 Bundesgerichtshof sdíl í naposled uvedený výklad. Podle něj sv ědčí př evažující důvody domněnce, že poř kzený mů že uplatnit sv ůj př ímý nárok proti pojistiteli u soudu místa sv ěho bydliř t ě.

15 Vzhledem k rozdílným názorům právní nauky na výklad zmín ěných ustanovení nař ízení ě. 44/2001 se vř k Bundesgerichtshof rozhodl př erušit řízení a předložit Soudnímu dvoru tuto př edb ěžnou otázku:

„Musí být odkaz v ěl. 11 odst. 2 nař ízení [...] ě. 44/2001 [...] na ěl. 9 odst. 1 písm. b) uvedeného nař ízení vykládán tak, že poř kzený mů že u soudu místa sv ěho bydliř t ě v ělenském stát ě podat žalobu př ímo proti pojistiteli, je-li taková př ímá žaloba př ípustná a pojistitel má bydliř t ě na území některého ělenského státu?“

K předběžné otázce

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- 16 Žalovaná v původním řízení, všechny členské státy, které Soudnímu dvoru předložily vyjádření, jakož i Komise Evropských společenství mají za to, že odkaz v čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001 na čl. 9 odst. 1 písm. b) téhož nařízení musí být vykládán tak, že poškozený může podat žalobu přímo proti pojistiteli u soudu místa svého bydliště, je-li taková přímá žaloba přípustná a má-li pojistitel bydliště na území některého členského státu.
- 17 Německá vláda a Komise na základě doslovného výkladu těchto ustanovení nařízení č. 44/2001 uvádějí, že – jelikož odkaz v čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001 činí celou úpravu obsaženou v jeho článku 9 použitelnou na žaloby poškozeného – není zapotřebí, aby byl poškozený výslovně zmíněn v článku, na něž je odkazováno, neboť v opačném případě by byl odkaz v uvedeném čl. 11 odst. 2 zbytečný. Na základě téhož výkladu se polská vláda naproti tomu domnívá, že poškozený musí být považován za „oprávněnou osobu“ ve smyslu čl. 9 odst. 1 písm. b) tohoto nařízení. Při uzavírání pojistné smlouvy totiž není znám potenciální poškozený, kterému bude vyplacena náhrada škody, dojde-li ke škodné události, na jejíž případ se smlouva uzavírala. V pojistné smlouvě tedy nemůže být označen za oprávněnou osobu.

- 18 Žalovaná v původním řízení, všechny členské státy, které Soudnímu dvoru předložily vyjádření, jakož i Komise shodně uvádějí, že ustanovení nařízení č. 44/2001 týkající se příslušnosti ve věcech pojištění vycházejí z požadavku ochrany ekonomicky slabší smluvní strany, což je zásada výkladu, jež je vyjádřena v třináctém bodě odůvodnění tohoto nařízení a stanovena judikaturou Soudního dvora (viz rozsudky ze dne 14. července 1983, Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung a další, 201/82, Recueil, s. 2503, ze dne 13. července 2000, Group Josi, C-412/98, Recueil, s. I-5925, bod 64, a ze dne 12. května 2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, Sb. rozh. s. I-3707, bod 30). Vlastním cílem článku 11 odst. 2 uvedeného nařízení je tedy právě vztáhnout úpravu ve prospěch žalobce obsaženou v čl. 9 odst. 1 písm. b) téhož nařízení i na poškozeného.
- 19 V této souvislosti německá vláda a Komise zdůrazňují, že začlenění uvedeného čl. 11 odst. 2 do nařízení č. 44/2001 vyjadřuje vůli zákonodárce Společenství zajistit podle návrhu Komise osobám, které jsou v právních sporech ve věcech pojištění ve slabším postavení, ochranu širší, než jakou jim poskytuje Bruselská úmluva ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32; dále jen „Bruselská úmluva“).
- 20 Konečně, žalovaná v původním řízení, všechny členské státy, které Soudnímu dvoru předložily vyjádření, jakož i Komise zdůrazňují, že takovýto výklad potvrzuje směrnice 2000/26, zejména pak její bod odůvodnění 16a. Vložení tohoto bodu odůvodnění po přijetí nařízení č. 44/2001 zákonodárce Společenství nepodal závazný výklad těchto ustanovení, ale poskytl významný argument ve prospěch uznání příslušnosti soudu místa, kde má poškozený své bydliště.

Odpověď Soudního dvora

- 21 Především je třeba připomenout, že oddíl 3 kapitoly II nařízení č. 44/2001, který obsahuje články 8 až 14, stanoví pravidla příslušnosti ve věcech pojištění, která přistupují k pravidlům obsaženým v oddílu 1 téže kapitoly zmíněného nařízení.
- 22 Uvedený oddíl 3 stanoví několik pravidel, jimiž se řídí příslušnost ohledně žalob směřujících proti pojistiteli. Stanoví zejména to, že pojistitel, který má bydliště na území některého členského státu, může být žalován u soudů členského státu, v němž má bydliště [čl. 9 odst. 1 písm. a)], u soudu místa bydliště žalobce v případě žaloby podané pojistníkem, pojištěným nebo oprávněnou osobou [čl. 9 odst. 1 písm. b)], a konečně, u soudu místa, v němž nastala škodná událost, pokud se jedná o pojištění odpovědnosti nebo pojištění nemovitostí (článek 10).
- 23 Ve věcech pojištění odpovědnosti odkazuje čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001 na výše zmíněná pravidla příslušnosti pro žaloby podávané poškozeným přímo proti pojistiteli.
- 24 K zodpovězení otázky předložené vnitrostátním soudem je tedy nutno vymezit rozsah působnosti odkazu v čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001 na čl. 9 odst. 1 písm. b) téhož nařízení. Je zejména zapotřebí určit, zda je tento odkaz nutno vykládat v tom smyslu, že přiznává pouze soudům označeným naposled uvedeným ustanovením, tzn. soudům místa bydliště pojistníka, pojištěného nebo oprávněné osoby,

příslušnost pro rozhodování o přímé žalobě poškozeného proti pojistiteli, anebo zda tento odkaz umožňuje na tuto přímou žalobu uplatnit pravidlo určení příslušnosti podle bydliště žalobce stanovené ve zmíněném čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení č. 44/2001.

- 25 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že se uvedené ustanovení neomezuje na určení příslušnosti soudů místa bydliště osob, jejichž výčet je v něm podán, ale že naopak stanoví pravidlo příslušnosti podle bydliště žalobce, a tím těmto osobám přiznává právo žalovat pojistitele před soudem místa jejich bydliště.
- 26 Výklad odkazu čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001 na čl. 9 odst. 1 písm. b) téhož nařízení v tom smyslu, že poškozenému umožňuje podat žalobu pouze k soudům příslušným podle naposled uvedeného pravidla, tzn. soudům místa bydliště pojistníka, pojištěného nebo oprávněné osoby, by proto byl v přímém rozporu se samotným zněním uvedeného čl. 11 odst. 2. Tento odkaz vede k rozšíření rozsahu působnosti uvedeného pravidla na jiné kategorie žalobců podávajících žalobu proti pojistiteli, než je pojistník, pojištěný nebo osoba oprávněná z pojistné smlouvy. Funkce tohoto odkazu tudíž spočívá v tom, že do výčtu žalobců obsaženého v čl. 9 odst. 1 písm. b) doplňuje osoby, jež utrpěly újmu.
- 27 V uvedeném ohledu nemůže uplatnění tohoto pravidla příslušnosti na přímou žalobu poškozeného záviset na jeho kvalifikaci jakožto „oprávněné osoby“ ve smyslu čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení č. 44/2001, jelikož odkaz na toto ustanovení obsažený v čl. 11 odst. 2 uvedeného nařízení umožňuje rozšíření pravidla příslušnosti pro dané právní spory nad rámec zařazení žalobců do některé z kategorií uvedených ve zmíněném ustanovení.

- 28 Tato argumentace je též založena na teleologickém výkladu ustanovení dotčených ve sporu v původním řízení. Podle třináctého bodu odůvodnění nařízení č. 44/2001 má toto nařízení zaručit slabším stranám lepší ochranu než obecná pravidla pro určení příslušnosti (v tomto smyslu viz výše uvedené rozsudky Group Josi, bod 64, a Société financière et industrielle du Peloux, bod 40, jakož i rozsudek ze dne 26. května 2005, GIE Réunion européenne a další, C-77/04, Sb. rozh. s. I-4509, bod 17). Pokud by bylo poškozenému skutečně zabráněno podat žalobu u soudu místa svého bydliště, zbavilo by ho to stejné ochrany, jaká je poskytována jiným stranám považovaným za slabé v právních sporech ve věcech pojištění, což by odporovalo duchu tohoto nařízení. Kromě toho, jak správně uvádí Komise, nařízení č. 44/2001 posílilo tuto ochranu v porovnání s ochranou, jež vyplývala z uplatňování Bruselské úmluvy.
- 29 Takový výklad je potvrzován zněním směrnice 2000/26 týkající se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, pozměněné po vstupu v platnost nařízení č. 44/2001 směrnici 2005/14. Ve směrnici 2000/26 totiž zákonodárce Společenství nejenom stanovil v článku 3 přímý nárok poškozeného vůči pojišťovně v právních rádech členských států, ale v jejím bodě odůvodnění 16a rovněž výslovně odkázal na zmíněný čl. 9 odst. 1 písm. b) a čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001, aby připomněl právo poškozeného podat žalobu proti pojistiteli u soudu místa svého bydliště.
- 30 Konečně, co se týče důsledků kvalifikace přímé žaloby poškozeného proti pojistiteli, které jsou, jak vyplývá předkládacího rozhodnutí, v německém právu předmětem sporu, je třeba uvést, že uplatnění pravidla příslušnosti stanoveného čl. 9 odst. 1

písm. b) nařízení č. 44/2001 na takovouto žalobu není vyloučeno její kvalifikací ve vnitrostátním právu jakožto žaloby vycházející z deliktní odpovědnosti, která se týká práva, jež nevychází z právních vztahů založených smlouvou. Povaha této žaloby ve vnitrostátním právu je totiž nevýznamná pro uplatnění ustanovení tohoto nařízení, neboť zmíněná pravidla příslušnosti jsou obsažena v oddílu (oddíl 3 kapitoly II) uvedeného nařízení, který se obecně týká pojištnictví a který se odlišuje od oddílu pojednávajícího o zvláštní příslušnosti ve věcech smluvní a deliktní odpovědnosti (oddíl 2 kapitoly II). Jediná podmínka, na niž čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001 váže uplatnění zmíněného pravidla o určení příslušnosti, je ta, že přímá žaloba musí být stanovena vnitrostátním právem.

- 31 S ohledem na předchozí úvahy je třeba na předloženou předběžnou otázku odpovědět, že odkaz v čl. 11 odst. 2 nařízení č. 44/2001 na čl. 9 odst. 1 písm. b) musí být vykládán tak, že poškozený může podat žalobu přímo proti pojistiteli u soudu místa svého bydliště v některém členském státě, je-li takováto přímá žaloba přípustná a má-li pojistitel bydliště na území některého členského státu.

K nákladům řízení

- 32 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Odkaz v čl. 11 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech na čl. 9 odst. 1 písm. b) téhož nařízení musí být vykládán tak, že poškozený může podat žalobu přímo proti pojistiteli u soudu místa svého bydliště v některém členském státě, je-li takováto přímá žaloba přípustná a má-li pojistitel bydliště na území některého členského státu.

Podpisy.